

**Open Access
i zarządzanie
danymi
badawczymi
w projektach NCN**

NCN

11-12 maja
Białystok

2022
Dni Narodowego
Centrum Nauki

 NARODOWE CENTRUM NAUKI

Plan spotkania

---

1. Otwarta nauka w NCN
2. Otwarty dostęp do publikacji: trzy ścieżki publikacyjne
3. Otwarty dostęp do publikacji: koszty
4. Otwarty dostęp do publikacji: Journal Checker Tool
5. Otwarty dostęp do danych
6. Dlaczego ważne jest zapewnienie otwartego dostępu do danych badawczych
7. Struktura Planu Zarządzania Danymi (DMP) stanowiącego część wniosku o finansowanie projektów przez NCN
8. Jak przebiega proces oceny Planów Zarządzania Danymi w NCN
9. Najczęstsze błędy w przygotowywaniu Planu Zarządzania Danymi (DMP)
10. Pytania i odpowiedzi

Otwarta nauka w NCN

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

OTWARTE PUBLIKACJE

- 2018: NCN sygnatariuszem Planu S i członkiem cOAlition S
- 2018: NCN sygnatariuszem DORA
- 2020: Polityka NCN dot. otwartego dostępu do publikacji naukowych (obowiązuje dla wszystkich umów od 1.1.21)
- 2022-2023: prace nad aktualizacją polityki (książki, rozdziały, recenzowane utwory zebrane)

OTWARTE DANE

- 2019: Plan Zarządzania Danymi obowiązkowym elementem każdego projektu (działania, Komponentu) badawczego; publikacja wytycznych (Science Europe)
- Styczeń 2021 (umowy): dane powiązane z publikacjami muszą być obowiązkowo udostępniane

Definicje Polityki NCN dot. OA

1. Koncepcja Open Access dotyczy udostępniania w postaci cyfrowej publikacji naukowych i wyników badań finansowanych ze środków publicznych w celu umożliwienia bezpłatnego ich wykorzystania przez naukowców, studentów, przedsiębiorców i całe społeczeństwo.
2. Otwarty dostęp do publikacji naukowych jest korzystny dla naukowców, gdyż przez większą dostępność danych przyczynia się do zwiększenia rozpoznawalności autorów w danej dziedzinie naukowej.

Zakres Polityki NCN do. OA

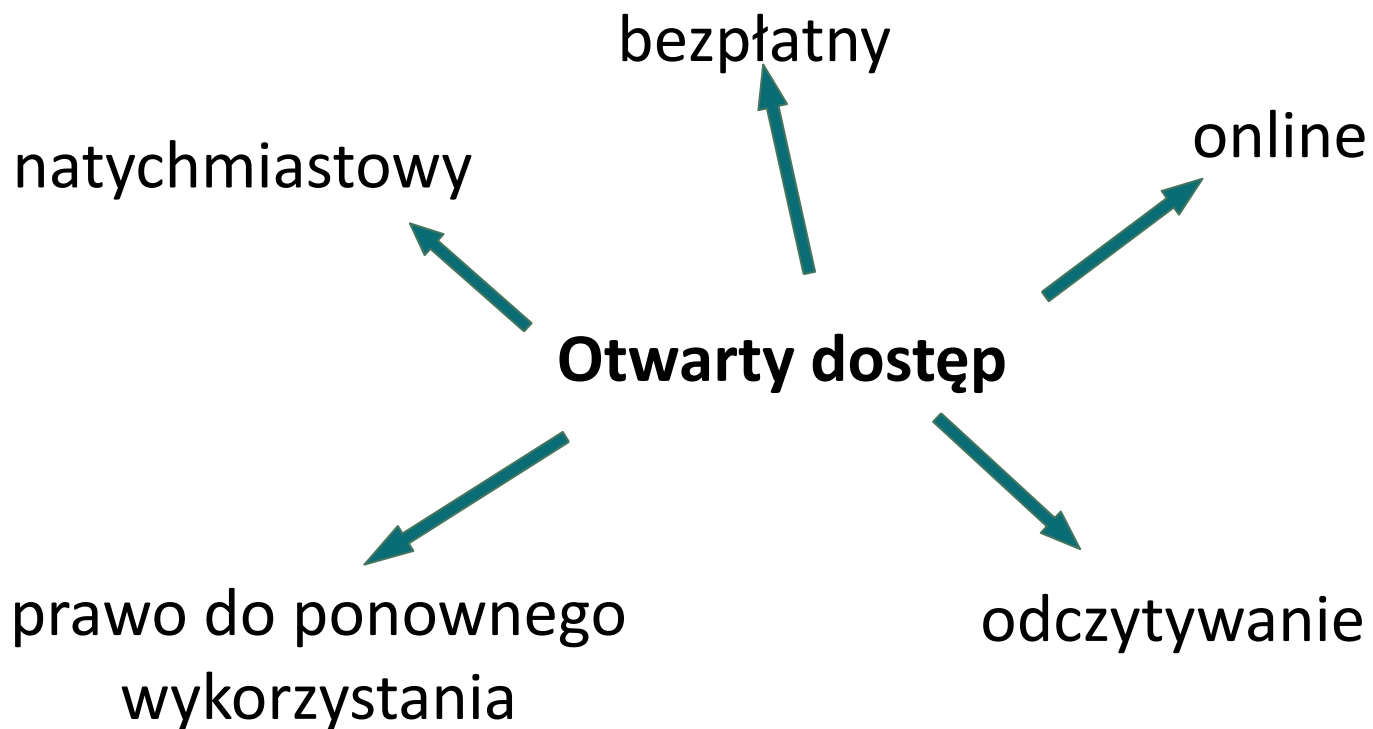
Wszystkie rodzaje prac z wyjątkiem:

- monografii,
- rozdziałów w pracach zbiorowych,
- recenzowanych utworów zebranych.

Od umów zawartych dla grantów wyłonionych od 15 czerwca 2020 r. i podpisanych po 1 stycznia 2021 r.

Otwarty dostęp / Atrybuty

FREE ACCESS
to nie
OPEN ACCESS

Rodzaje publikacji OA

ŚCIEŻKA 1 OA

Czasopisma/platformy
w pełnym otwartym dostępie

Koszt ponoszony przez autora
(Article Processing Charges)

bezpłatne (tzw. diamentowe)

ŚCIEŻKA 2 OA

Czasopisma
hybrydowe/subskrypcyjne/
manuskrypt (AAM)
udostępniony w repozytorium

Zezwolenie na archiwizowane
„by default”

RRS

ŚCIEŻKA 3 OA

Czasopismo transformacyjne / Czasopismo objęte umową
transformacyjną na poziomie kraju, instytucji

Licencje zgodne z Polityką NCN

Uznanie autorstwa

Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach

Tylko ścieżka 3!!!

Uznanie autorstwa – Bez utworów zależnych

Otwarty dostęp do publikacji

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

Ścieżka 1:
FULL Open Access

Ścieżka 1

SUPPORT

APPLY

SEARCH

THE DIRECTORY OF OPEN ACCESS JOURNALS

Find open access journals & articles.

Journals Articles

____	In all fields	SEARCH

80
LANGUAGES

130
COUNTRIES
REPRESENTED

12,254
JOURNALS
WITHOUT APCs

17,380
JOURNALS

7,079,724
ARTICLE
RECORDS

Ścieżka 3:
czasopisma transformacyjne

Ścieżka 3

- > [American Journal of Tropical Medicine and Hygiene](#)
- > [Association for Computing Machinery \(ACM\)](#)
- > [BMJ](#)
- > [Cambridge University Press](#)
- > [The Company of Biologists](#)
- > [Elsevier](#)
- > [Inter-Research Science Publisher](#)
- > [Karger](#)
- > [Oxford University Press](#)
- > [The Royal Society](#)
- > [Rockefeller University Press](#)
- > [Springer Nature](#)
- > [Wageningen Academic Publishers](#)
- > [World Scientific](#)

- Deklaracja, że będą stopniowo zwiększać treści OA
- Zmniejszanie przychodów z tytułu subskrypcji opłatami na rzecz usług publikacyjnych

↓ List of all Plan S compliant transformative journals

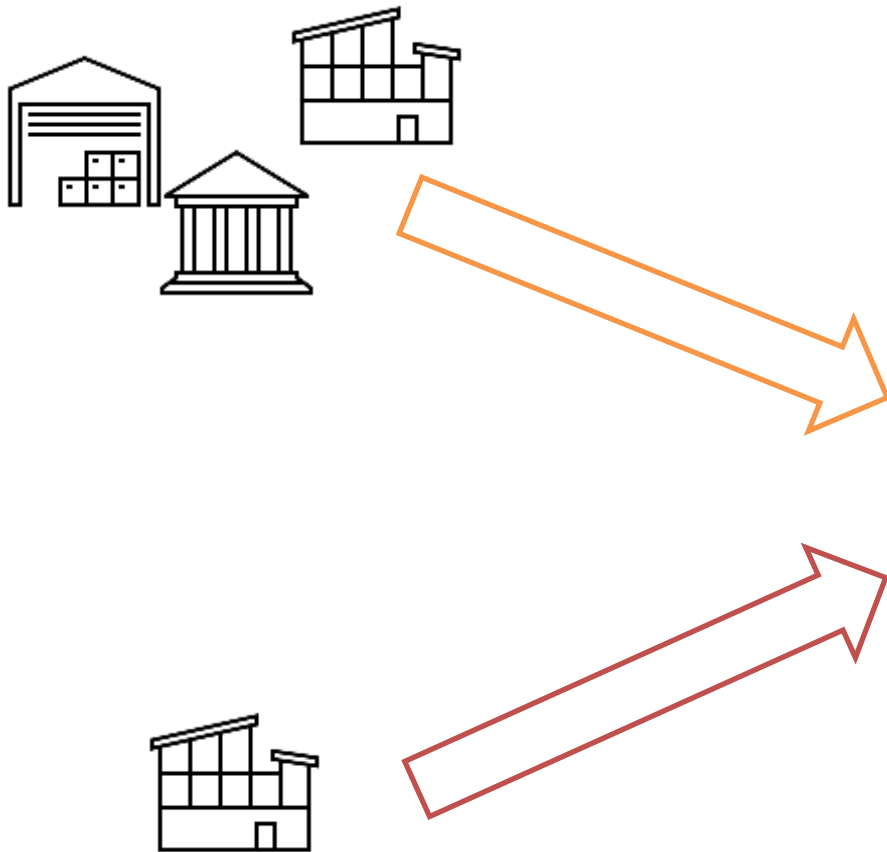

2.251 czasopism
(21.01.2022)

Ścieżka 3:
czasopisma objęte
umowami transformacyjnymi

Ścieżka 3

Poziom krajowy
Poziom konsorcjum
Poziom instytucji

Umowy wyłącznie subskrypcyjne

Umowy Read and Publish

Umowy Read and Publish – co dają autorowi?

- Możliwość publikowania za darmo (koszt ponoszony w ramach umowy) – ALE: ograniczona liczba licencji (w skali roku)
- Możliwość uzyskania zniżki na publikowanie – (np. Wirtualna Biblioteka Nauki - Elsevier: 30%, 20%, 10%)

Ale: mogą być ograniczenia: np. bezpłatne tylko pierwsze trzy strony (zależy od umowy, trzeba sprawdzić!!!)

Czasopisma objęte umowami transformacyjnymi - POLSKA

Licencje Wirtualnej Biblioteki Nauki w roku 2022

Aktualizacja w przygotowaniu.

Uwaga: opisy programów publikowania otwartego zostały przeniesione na [osobną stronę](#).

- Licencje krajowe
  - Elsevier
  - Ebsco
  - Nature i Science
  - Scopus z dodatkiem SciVal
  - Springer
  - Web of Science z dodatkiem InCites
  - Wiley

- Licencje konsorcyjne
  - ACS
  - AIP
  - APS
  - Bazy ekonomiczne (EMIS, Passport, OECD)
  - CAS SciFinder (Chemical Abstracts)
  - CUP
  - Emerald
  - IEEE
  - IOP
  - JSTOR
  - Knovel
  - LWW
  - Math
  - Nature Publishing Group (NPG)
  - Ovid Biomedical Collections (archiwa)
  - OUP
  - ProQuest
  - Reaxys
  - Taylor & Francis (T&F)

Ścieżka 2:
czasopisma subskrypcyjne / hybrydowe

Czasopismo subskrypcyjne (w tym hybrydowe, nie jest czasopismem transformacyjnym, ani objętym umową transformacyjną)

OPCJA 1: czasopismo pozwala na archiwizowanie (informacje uwzględnione w Journal Checker Tool)

OPCJA 2: czasopismo nie pozwala na archiwizowanie – wówczas RRS

Umowa grantowa: par. 5 (Efekty realizacji projektu)

5. Podmiot i Kierownik projektu zobowiązują się do umieszczania we wszystkich publikacjach oraz opracowaniach będących wynikiem realizacji projektu pełnej nazwy Centrum w języku polskim („Narodowe Centrum Nauki”) lub angielskim („National Science Centre, Poland”) oraz poprawnego numeru rejestracyjnego projektu. Publikacje, w których nie wskazano Centrum jako instytucji finansującej badania, nie będą traktowane jako efekt realizacji projektu i nie będą brane pod uwagę przy jego rozliczeniu. Ponadto Kierownik projektu zobowiązuje się do umieszczenia na AAM adnotacji o następującej treści: "This research was funded in whole or in part by [Funder] [Grant number]. For the purpose of Open Access, the author has applied a CC-BY public copyright licence to any Author Accepted Manuscript (AAM) version arising from this submission”.

A teal rounded square containing the white text 'RRS'.

RRS

Rights Retension Strategy

International Journal of Fatigue

Volume 153, December 2021, 106480

A physically-based method for predicting high temperature fatigue crack initiation in P91 welded steel

Jinbiao Zhou ^{a, c, *}, Richard A. Barrett ^{a, b, c, 1}, Sean B. Leen ^{a, b, c, 1}

Show more

+ Add to Mendeley Share Cite

- RRS • VoR: zamknięty
- AAM: dostępne w repozytorium (domyślnie)
- W RRS – nie ma informacji gdzie jest wersja AAM

Declaration of Competing Interest

The authors declare that they have no known competing financial interests or personal relationships that could have appeared to influence the work reported in this paper.

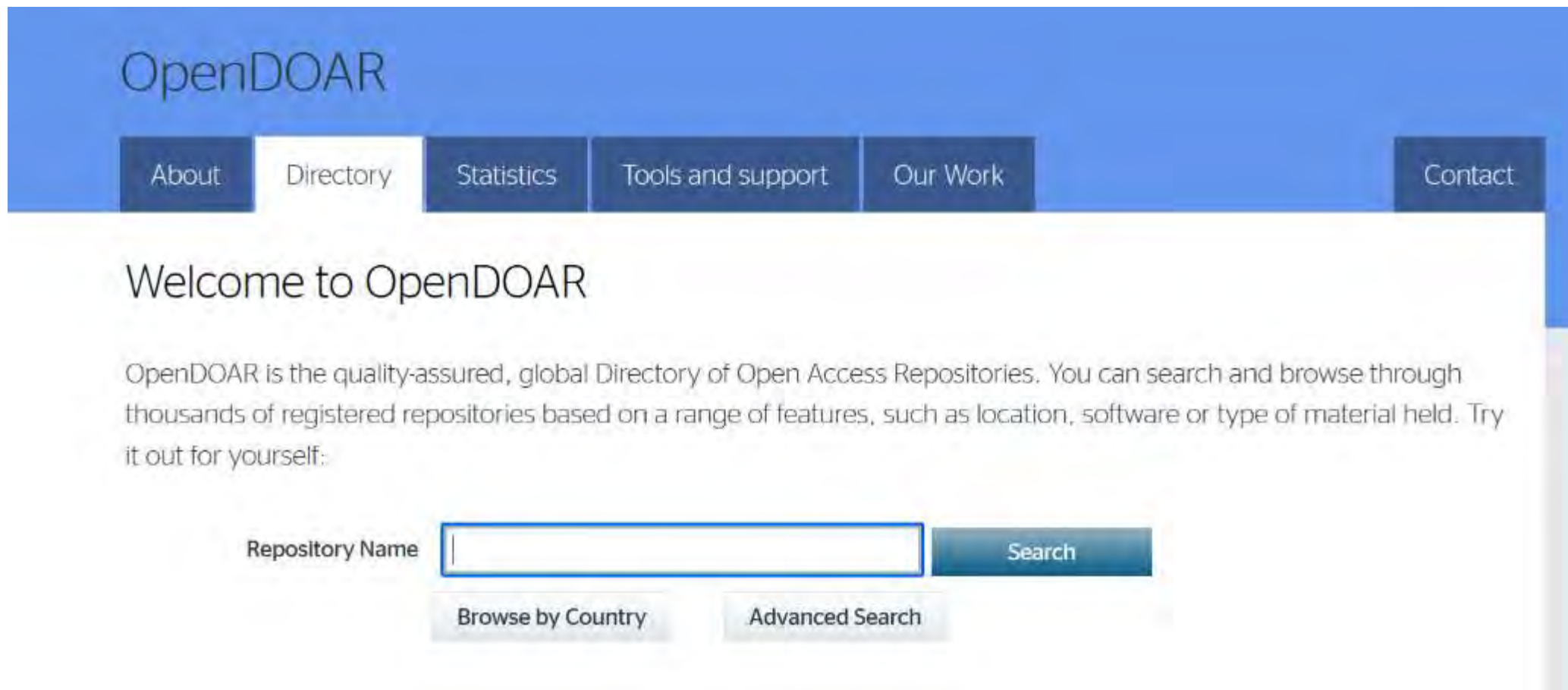
Acknowledgements

This publication has emanated from research conducted with the financial support of Science Foundation Ireland under Grant number [SFI/14/IA/2604](#) and [SFI/16/RC/3872](#). For the purpose of Open Access, the author has applied a BY public copyright licence to any Author Accepted Manuscript version arising from this submission.

Gdzie udostępniać AAM?

<https://v2.sherpa.ac.uk/opendoar/>

w międzynarodowych czasopismach

- ➔ OA to zobowiązanie formalne
- ➔ Wszystkie trzy ścieżki są równoważne (z pewną preferencją dla ścieżki 2)
- ➔ DOAJ to nie wskaźnik tego czy czasopismo spełnia warunek „wydawnictwa o zasięgu międzynarodowym”

§ 5. Efekty realizacji projektu

1. Kierownik projektu i Podmiot zobowiązują się do realizacji projektu w sposób, który zapewni osiągnięcie wymiernych efektów zakładanych we wniosku o finansowanie projektu.
2. Efektem realizacji projektu musi być opublikowanie w wydawnictwie/wydawnictwach o zasięgu międzynarodowym, poddanych wcześniejszej ewaluacji, wyników badań zrealizowanych w ramach projektu. Zakres zasięgu międzynarodowego publikowanych wyników badań stanowi element oceny eksperckiej. Brak publikacji w obiegu międzynarodowym może skutkować uznaniem umowy za niewykonaną ze zwrotem całości środków finansowych przyznanych na realizację projektu.

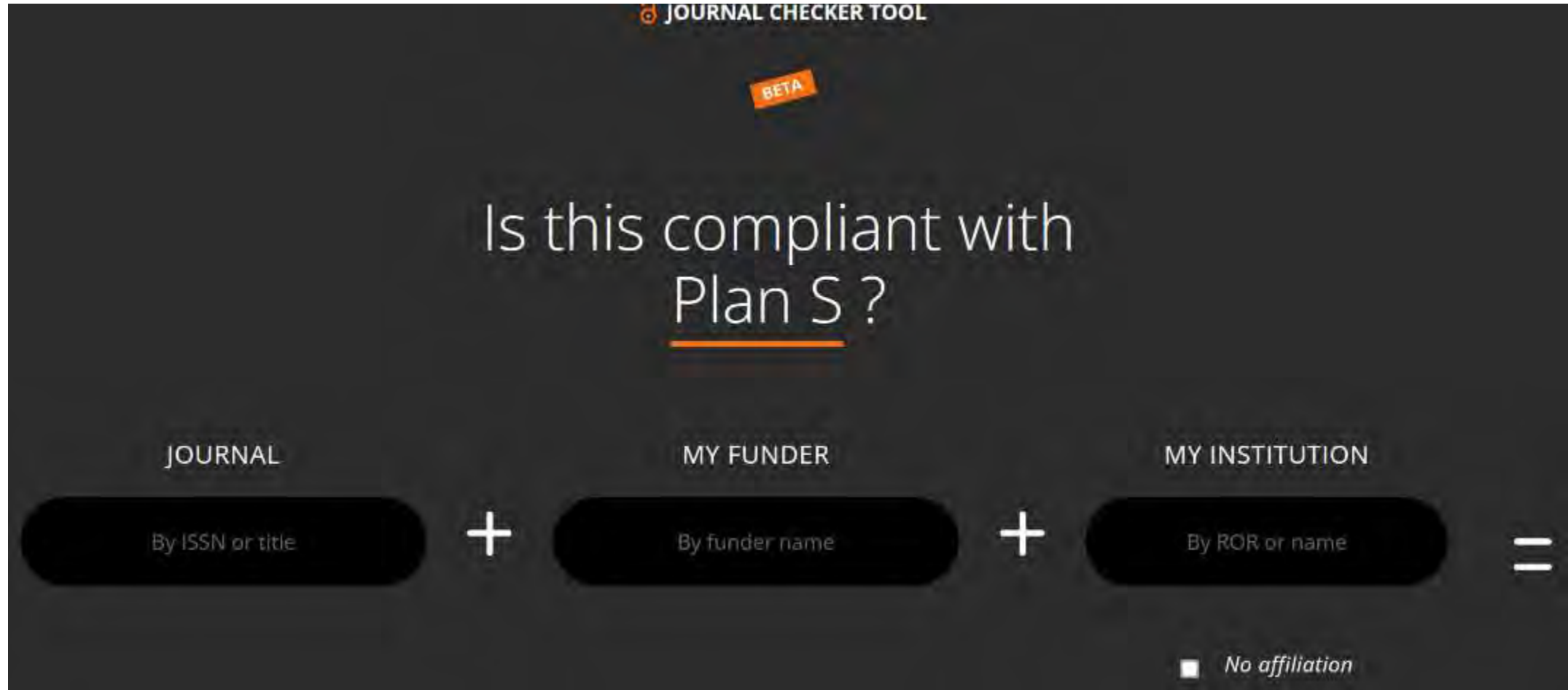

Koszty kwalifikowalne w NCN

Ścieżka publikacyjna	Koszty złożenia artykułu do czasopisma	Koszty APC	Dodatkowe koszty wydawnicze związane z redakcją publikacji
Ścieżka 1 Publikacja w czasopiśmie typu <i>full Open Access</i>	-	+	-
Ścieżka 2 Czasopismo subskrypcyjne (w tym hybrydowe), manuskrypt (AAM lub VoR) udostępniony w repozytorium	-	-	-
Ścieżka 3 Czasopismo transformacyjne, objęte umową transformacyjną	-	+	-

pod warunkiem, że praca została przyjęta do druku lub opublikowana do 31 grudnia 2024 r.

Journal Checker Tool

Journal Checker Tool

Journal of Applied Science an

National Science Centre, Pola

University of Białystok, Pc

PREFERRED

**FULL
OPEN ACCESS**

Go ahead and submit.
Remember to select a [CC BY](#)
licence to ensure compliance.

Upon publication, you have
the right to self-archive the
final published article as an
additional route to
compliance rather than an
alternative route.

Która ścieżka?

Dlaczego ta ścieżka?

Na co należy zwrócić uwagę, by zapewnić zgodność ze ścieżką?

Journal Checker Tool

Science (American Associatio

National Science Centre, Pola

University of Białystok, Pc

SELF-ARCHIVING

Upon acceptance, you can deposit your Author Accepted Manuscript in a repository without embargo and with a [CC BY licence](#). Publishing fees do not apply with this route.

[More information](#)

Self-archiving

Self-archiving is sometimes referred to as *green open access*. Publishing fees do not apply with this route.

Publish your article via the journal's standard route and do not select an open access option. Following acceptance, deposit the full text version of the author accepted manuscript (the version that includes changes requested by peer-reviewers) to a repository without embargo and under a [CC BY licence](#). Your funder may require you to archive your article in a specific repository.

Journal Checker Tool

Science (American Associatio

National Science Centre, Pola

University of Białystok, Pc

SELF-ARCHIVING

Upon acceptance, you can deposit your Author Accepted Manuscript in a repository without embargo and with a [CC BY licence](#). Publishing fees do not apply with this route.

[More information](#)

Która ścieżka?

Dlaczego ta ścieżka?

Na co należy zwrócić uwagę, by zapewnić zgodność ze ścieżką?

Journal Checker Tool

Nature (Springer Science and

National Science Centre, Pola

University of Białystok, Pc

PREFERRED

TRANSFORMATIVE JOURNAL

Go ahead and submit.
Remember to select the open access publishing option with a [CC BY licence](#) to ensure compliance.

Check [here](#) to confirm if your funder will pay publishing fees.

[More information](#)

COMPLIANCE THROUGH SELF-ARCHIVING USING RIGHTS RETENTION

Your funder's grant conditions set out how you can retain sufficient rights to self-archive the Author Accepted Manuscript in any OA repository. Publishing fees do not apply with this route.

Caution required

Journal Checker Tool

Nature (Springer Science and

National Science Centre, Pola

University of Białystok, Pc

PREFERRED

TRANSFORMATIVE JOURNAL

Go ahead and submit.
Remember to select the open access publishing option with a [CC BY licence](#) to ensure compliance.

Check [here](#) to confirm if your funder will pay publishing fees.

[More information](#)

COMPLIANCE THROUGH SELF-ARCHIVING USING RIGHTS RETENTION

Your funder's grant conditions set out how you can retain sufficient rights to self-archive the Author Accepted Manuscript in any OA repository. Publishing fees do not apply with this route.

 Caution required

Transformative journals

A Transformative Journal is a subscription/hybrid journal that is committed to transitioning to a fully OA journal. It must gradually increase the share of OA content and offset subscription income from payments for publishing services (to avoid double payments).

Check [here](#) to confirm if your funder will pay publishing fees.

Journal Checker Tool

Nature (Springer Science and

National Science Centre, Pola

University of Białystok, Pc

PREFERRED TRANSFORMATIVE JOURNAL

Go ahead and submit.
Remember to select the open access publishing option with a [CC BY licence](#) to ensure compliance.

Check [here](#) to confirm if your funder will pay publishing fees.

More information

COMPLIANCE THROUGH SELF-ARCHIVING USING RIGHTS RETENTION

Your funder's grant conditions set out how you can retain sufficient rights to self-archive the Author Accepted Manuscript in any OA repository. Publishing fees do not apply with this route.

Caution required

Compliance through self-archiving using rights retention

Be careful

Some publishers seek to impose conditions that prevent immediate dissemination of your Author Accepted Manuscript (AAM) via a repository.

- Check publication terms before submitting a manuscript. Is there an embargo on posting your AAM? Can you post your AAM with a CC BY licence?
- Do not sign a contract that conflicts with your funder's grant conditions and prevents you from retaining sufficient rights to use your own work.

If you are presented with such a contract:

- Demand to amend it so it complies with your pre-existing funder agreement; or
- Request a waiver; or
- Withdraw your submission and submit elsewhere.

Contact your funder for further guidance.

Journal Checker Tool

Nature (Springer Science and

National Science Centre, Pola

University of Białystok, Pc

PREFERRED

TRANSFORMATIVE JOURNAL

Go ahead and submit. Remember to select the open access publishing option with a [CC BY](#) licence to ensure compliance.

Check [here](#) to confirm if your funder will pay publishing fees.

COMPLIANCE THROUGH SELF-ARCHIVING USING RIGHTS RETENTION

Your funder's grant conditions set out how you can retain sufficient rights to self-archive the Author Accepted Manuscript in any OA repository. Publishing fees do not apply with this route.

Caution required

Która ścieżka?

Dlaczego ta ścieżka?

Na co należy zwrócić uwagę, by zapewnić zgodność ze ścieżką?

Journal Checker Tool

ACS Catalysis (American Chemical Soc

National Science Centre, Poland (NCN

University of Białystok, Poland (ROF

PREFERRED

TRANSFORMATIVE AGREEMENT

The corresponding author of the submitted article must be based at an institution within this transformative agreement for it to provide a route to compliance

Other conditions may also be in place around publishing through this agreement.

[Make sure to read this information.](#)

ACS Catalysis is part of a transformative agreement between American Chemical Society and University of Białystok

COMPLIANCE THROUGH SELF-ARCHIVING USING RIGHTS RETENTION

Your funder's grant conditions set out how you can retain sufficient rights to self-archive the Author Accepted Manuscript in any OA repository. Publishing fees do not apply with this route.

 Caution required

Transformative agreements

Consult your institution's library prior to submitting to this journal.

Transformative agreements may have eligibility criteria or limits on publication numbers in place that the Journal Checker Tool is currently not able to check.

Journal Checker Tool

ACS Catalysis (American Chemical Soc

National Science Centre, Poland (NCN

University of Białystok, Poland (ROF

PREFERRED

TRANSFORMATIVE AGREEMENT

The corresponding author of the submitted article must be based at an institution within this transformative agreement for it to provide a route to compliance

Other conditions may also be in place around publishing through this agreement.

[Make sure to read this information.](#)

ACS Catalysis is part of a transformative agreement between American Chemical Society and University of Białystok

COMPLIANCE THROUGH SELF-ARCHIVING USING RIGHTS RETENTION

Your funder's grant conditions set out how you can retain sufficient rights to self-archive the Author Accepted Manuscript in any OA repository. Publishing fees do not apply with this route.

Caution required

Compliance through self-archiving using rights retention

Be careful

Some publishers seek to impose conditions that prevent immediate dissemination of your Author Accepted Manuscript (AAM) via a repository.

- Check publication terms before submitting a manuscript. Is there an embargo on posting your AAM? Can you post your AAM with a CC BY licence?
- Do not sign a contract that conflicts with your funder's grant conditions and prevents you from retaining sufficient rights to use your own work.

If you are presented with such a contract:

- Demand to amend it so it complies with your pre-existing funder agreement; or
- Request a waiver; or
- Withdraw your submission and submit elsewhere.

Contact your funder for further guidance.

Journal Checker Tool

ACS Catalysis (American Chemical Soc

National Science Centre, Poland (NCN

University of Białystok, Poland (ROF

PREFERRED

TRANSFORMATIVE AGREEMENT

The corresponding author of the submitted article must be based at an institution within this transformative agreement for it to provide a route to compliance

Other conditions may also be in place around publishing through this agreement.

[Make sure to read this information.](#)

ACS Catalysis is part of a transformative agreement between American Chemical Society and University of Białystok

COMPLIANCE THROUGH SELF-ARCHIVING USING RIGHTS RETENTION

Your funder's grant conditions set out how you can retain sufficient rights to self-archive the Author Accepted Manuscript in any OA repository. Publishing fees do not apply with this route.

 Caution required

Która ścieżka?

Dlaczego ta ścieżka?

Na co należy zwrócić uwagę, by zapewnić zgodność ze ścieżką?

Udostępnianie danych badawczych

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

Co to są dane badawcze

Dane obejmują **wszelkiego rodzaju informacje** (ilościowe i jakościowe) wytwarzane, zbierane, przetwarzane, poddawane analizie w ramach projektu badawczego, obejmujące **wszystkie możliwe formaty** zarówno cyfrowe jak i niecyfrowe (np. próbki, wypełnione papierowe kwestionariusze, nagrania dźwiękowe na dyktafonie, papierowe dokumenty archiwalne itd.)

statystyki, wyniki eksperymentów, wyniki analizy treści, pomiary, obserwacje wynikające z prac terenowych, wyniki ankiet, nagrania wywiadów, obrazy, modele matematyczne, algorytmy, oprogramowanie, notatki

Publikacje i dane powiązane

POLITYKA

Dane powiązane (podstawowy zestaw danych) z opublikowanymi artykułami powinny być udostępniane w otwartym repozytorium, tam gdzie to możliwe, zgodnie z warunkami licencji *Creative Commons Public Domain* (licencja [CC0](#)), ze standardami cytowania danych zawartych w [Declaration of Data Citation Principles by FORCE 11](#) oraz na zasadach zawartych w [TOP Guidelines](#). Wszystkie publikowane metadane muszą spełniać wytyczne podane przez OpenAIRE⁷ (<https://zenodo.org/record/6918#.XqfeHf0zblU>) i zawierać adnotację o finansowaniu ze środków projektu (Narodowe Centrum Nauki, numer projektu).

UMOWA par. 5

6. Dane będące podstawą publikacji naukowych stanowiących efekt realizacji projektu badawczego, o których mowa w ust. 2 i ust. 3, powinny być rzetelnie udokumentowane w sposób spełniający zasady maszynowego lub manualnego wyszukiwania, dostępności, interoperacyjności i ponownego użycia (tzw. FAIR Data). Powinny być one udostępniane w repozytorium, tam gdzie to możliwe, zgodnie z warunkami licencji *Creative Commons Public Domain* (licencja CC0).

Na czym polega otwarty dostęp

---

do danych

Open data = FAIR data

“As open as possible, as closed as necessary”

Zasady FAIR

Findable: odnajdywalne

Metadane; PID powiązany z metadanymi; metadane zawierają osobny PID danych

Accessible: dostępne

dostęp do (meta)danych z wykorzystaniem standardowych protokołów komunikacyjnych (otwarte, bezpłatne i powszechnie stosowane), protokoły pozwalające na autentyfikację i autoryzowanie dostępu, metadane są przechowywane dłużej niż dane (jest to tańsze i łatwiejsze)

Interoperable: interoperacyjne

(meta)dane odczytywane i przetwarzane przez ludzi i maszyny bez konieczności wykorzystywania tłumaczeń, specjalistycznych algorytmów; format (zapewniający odczyt maszynowy i przez ludzi), powszechnie stosowane słowniki i ontologie, dobrze udokumentowane słowniki (PID), odnośniki do powiązanych zbiorów

Reusable: możliwe do ponownego wykorzystania

prawna interoperacyjność (licencje) – odczytywane przez ludzi i maszyny, precyzyjne informacje dotyczące cytowania (np. gdy dane pozyskane od innych) – kogo należy cytować; dostosowanie do standardów obowiązujących w danej dziedzinie

Dlaczego ważne jest
zapewnienie otwartego
dostępu do danych
badawczych?

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

Dlaczego ważne jest zapewnienie

otwartego dostępu do danych badawczych

- Podniesienie jakości badań
- Replikowalność badań
- Wzmocnienie zaufania do uzyskanych wyników
- Wzmocnienie współpracy pomiędzy naukowcami (w tym również interdyscyplinarnej)
- Wzmocnienie wpływu realizowanych badań poprzez ich dalsze wykorzystywanie
- Wzmocnienie widoczności naukowców
- Unikanie podwójnego finansowania na zadania badawcze

Dlaczego ważne jest zapewnienie

otwartego dostępu do danych badawczych

Kontekst międzynarodowy

- SCIENCE EUROPE
- EOSC
- COALITION S
- Program Horyzont Europa

Plan Zarządzania Danymi

Ogólne Informacje

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

Co to jest Plan Zarządzania Danymi

- to część planu badań
- jego celem jest uzupełnienie planu badań o techniczny opis sposobu zarządzania danymi
- w wypełnieniu formularza powinni pomóc pracownicy biblioteki/odpowiedniego repozytorium/działu IT/specjaliści ds. RODO

NCN dopuszcza, że w ramach niektórych projektów nie będą wytwarzane, na nowo wykorzystywane, ani poddawane analizie żadne dane badawcze ani inne podobne materiały. W takich wypadkach wymagane jest jednak krótkie uzasadnienie.

Dlaczego DMP jest ważny

- zabezpieczenie danych przed ich utratą
- pomaga monitorować postępy w realizacji badań
- ułatwia współpracę pomiędzy naukowcami pracującymi w danym projekcie
- wzmacnia kontrolę jakości badań
- pomaga zorganizować i skoordynować realizację badań
- zabezpieczenie wrażliwych danych np. przed ich nieuprawnionym wykorzystaniem
- wspiera organizację długotrwałego przechowywania danych

Ogólne cechy DMP w NCN

- stosowany dla wszystkich konkursów i naborów
- oparty na stałym formacie (ale DMP musi być dostosowane do projektu!)
- w formie kwestionariusza składającego się z sześciu głównych sekcji
- dostępny we wniosku w systemie OSF i w ogłoszeniu konkursowym
- to dokument dynamiczny – może (a nawet powinien) zmieniać się w trakcie projektu
- podlega ocenie merytorycznej
- dostępne wytyczne: zawierają pytania – mają pomóc w wypełnieniu formularza

cz. 1.

Opis danych oraz pozyskiwanie lub ponowne wykorzystanie dostępnych danych

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

1.1 Sposób pozyskiwania lub wytwarzania nowych danych lub ponownego wykorzystywania danych istniejących

- **Nowe dane:** standardy, metody i oprogramowanie, które posłużą do pozyskiwania lub wytwarzania nowych danych
- **Dane istniejące:** własne lub będące w posiadaniu strony trzeciej
- sposób udokumentowania pochodzenia danych
- sposób organizacji plików i zarządzanie ich różnymi wersjami
- kontrola jakości i spójności (kalibracja, walidacja, recenzje)
- informacja czy konieczna będzie digitalizacja danych analogowych lub wydanych w formie papierowej (np. mapy, fotografie, teksty)

1.2 Jakie dane (tj. rodzaje, formaty, objętości) będą pozyskiwane lub wytwarzane w projekcie?

- **Rodzaj , format (przechowywanie) i szacunkowa objętość** danych wytworzonych, pozyskanych, ponownie wykorzystanych

Otwarte formaty!

kluczowy dla dostępności dla użytkowników

format szeroko stosowany

kodowanie w kilku formatach

cz. 2

Dokumentacja i jakość danych

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

2.1 Jakie metadane i dokumentacja (np. metodologia oraz sposoby pozyskiwania i organizacji danych) będą towarzyszyć danym w projekcie?

- zakres metadanych
- jakie **informacje** będą podawane, aby **potencjalni użytkownicy** byli w stanie w przyszłości **odczytać i zinterpretować** zebrane dane
- **standardy środowiskowe**, które posłużą do objaśnienia (meta)danych
- międzynarodowe **standardy lub schematy** służące do **organizacji metadanych** (Dublin Core, DDI)
- sposób **utworzenia odpowiedniej dokumentacji** (np. struktura folderów, **wersjonowanie**)

2.2 Jakie planują Państwo zastosować środki kontroli jakości?

W projekcie należy wykazać wysokiej jakości dane!!!

- wpływ metod pozyskiwania, analizy i przetwarzania danych na ich jakość
- eliminacja błędów pomiarowych i stronniczości
- minimalizacja ryzyka dotyczącego poprawności danych (zabezpieczenie przed nieuprawnioną modyfikacją)

cz. 3

Przechowywanie i tworzenie kopii zapasowych podczas badań

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

3.1 W jaki sposób w trakcie projektu będą przechowywane dane i metadane?

W jaki sposób tworzone będą ich kopie zapasowe

- **bezpieczeństwo danych**
- pojemność pamięci i miejsce przechowywania danych
- sposób i procedury tworzenia kopii zapasowych
- odzyskiwanie danych w przypadku utraty
- bezpieczeństwo przepływu danych między członkami zespołu
- informacja czy będą potrzebne specjalne metody przenoszenia danych z urządzeń mobilnych, stanowisk terenowych lub sprzętu domowego na główny serwer w miejscu pracy

3.2 W jaki sposób zostanie zapewnione **bezpieczeństwo i ochrona danych wrażliwych** w okresie trwania projektu?

- dane wrażliwe: np. osobowe, wrażliwe politycznie, dane podwójnego zastosowania
- sposób odzyskiwania danych utraconych w wyniku incydentu
- informacja kto będzie miał dostęp do danych w czasie trwania projektu i jak będzie przebiegać kontrola dostępu do danych (zwłaszcza w przypadku współpracy między kilkoma partnerami)
- określenie polityki ochrony **danych wdrożonej w instytucji**

cz. 4

Wymogi prawne, kodeksy postępowania

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

4.1 Jeżeli będzie miało miejsce przetwarzanie **danych osobowych**, w jaki sposób zostanie zapewniona zgodność z przepisami dotyczącymi danych osobowych oraz ich ochrony?

- zgoda od uczestników
- informacja czy w procesie pozyskiwania danych niezbędna będzie ich **anonimizacja**
- informacja czy należy **usunąć informacje umożliwiające identyfikację osób** lub zataić tożsamość uczestników (np. za pomocą pseudonimizacji) przed udostępnieniem danych?

4.2 W jaki sposób planują Państwo zapewnić zgodność z innymi przepisami, takimi jak **prawa własności intelektualnej i prawa własności**?
Jakie przepisy znajdują w tym przypadku zastosowanie?

- właściciel danych
- zastosowane licencje
- ograniczenia ponownego wykorzystania danych pochodzących od osób trzecich
- informacja czy przed udostępnieniem danych konieczne będzie uzyskanie odpowiedniego zezwolenia w zakresie praw autorskich

cz. 5

Udostępnianie i długotrwałe przechowywanie danych

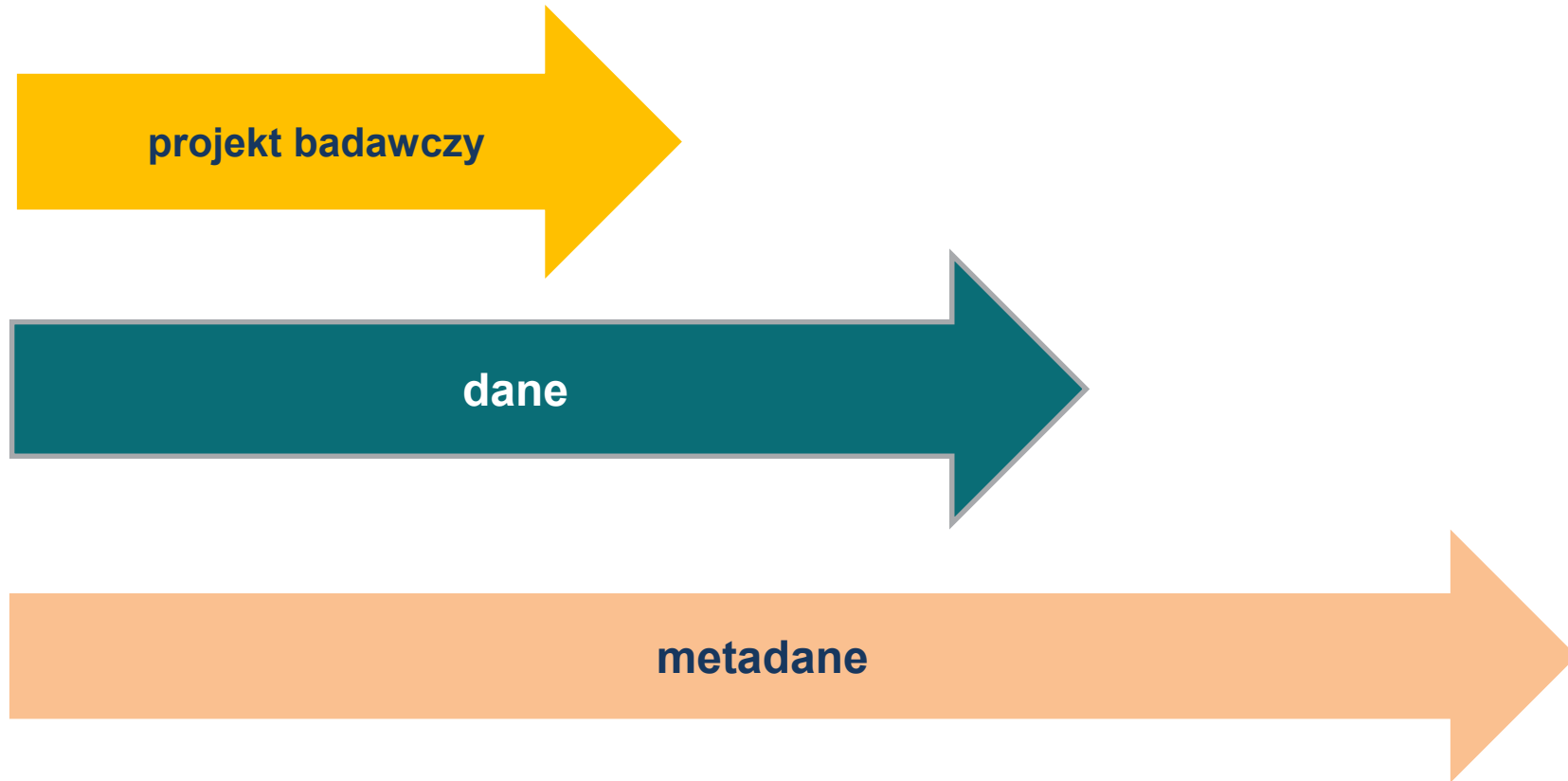
Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

5.1 Kiedy i w jaki sposób będą udostępniane dane z projektu? Czy istnieją ewentualne ograniczenia i zakazy dotyczące ich udostępniania?

- **sposób przekazywania informacji** o Państwa danych potencjalnym użytkownikom
- kiedy dane zostaną udostępnione (możliwie szybko!)
- **okres** przechowywania danych
- **ograniczenia i przeszkody** uniemożliwiające ich pełne lub częściowe udostępnienie
- informacja **czy wydawcy czasopism będą wymagać składowania danych** na poparcie ustaleń publikacji
- informacja czy **udostępnianie danych wymaga zgody uczestników badania**

Okres przechowywania (meta)danych

3 lata

10 lat

∞

5.2 Jak będzie wyglądać selekcja danych przeznaczonych do utrwalenia i gdzie będą one długoterminowo przechowywane?

- informacja które dane trzeba zachować, a które zniszczyć z przyczyn wynikających z umów, przepisów prawnych lub regulacji
- sposób podjęcia decyzji o tym, które dane zachować
- procedura selekcji danych przeznaczonych do utrwalenia
- jak i w którym repozytorium zostaną umieszczone
- koszty umieszczenia w repozytorium
- repozytorium z jakiego Państwo będą korzystać (spełniające zasady FAIR)

5.3 Jakie metody lub oprogramowanie umożliwiają dostęp do danych i korzystanie z danych?

- metody udostępniania danych (czynniki: rozmiar, rodzaj, wrażliwość)
- informacja czy należy je przekształcić **do formatu standardowego lub otwartego** aby dane mogły być przechowywane przez dłuższy okres i zachowały długi okres ważności
- informacja czy do **skanowania lub konwersji** niezbędny będzie **dodatkowy sprzęt lub oprogramowanie**
- mechanizm jaki posłuży do udostępniania danych (np. odpowiedzi na żądanie, repozytorium)

5.4 W jaki sposób zagwarantują Państwo stosowanie unikalnego i trwale przypisanego identyfikatora (np. takiego jak cyfrowy identyfikator dokumentu elektronicznego (DOI)) dla każdego zbioru danych?

- informacja czy zostanie uzyskany trwale przypisany identyfikator (PID), jeśli tak jaki?

(np. cyfrowe identyfikatory dokumentu elektronicznego, numery dostępowe)

cz. 6

Zadania związane
z zarządzaniem danymi
oraz zasoby

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

6.1 Kto będzie odpowiadał za zarządzanie danymi (tj. kto będzie ich opiekunem)?

- Czy instytucja posiada personel odpowiedzialny za zarządzanie danymi w trakcie trwania projektu
  - Jeśli NIE: kto jest odpowiedzialny za archiwizację i długoterminowe zarządzanie danymi w jednostce
  - Jeśli TAK: jakie zajmuje stanowisko w obrębie jednostki
- Podział ról (kto odpowiada za weryfikację, korektę, kto wdraża DMP)

Zadania zw. z zarządzaniem danymi

Właściciel danych

Dokonuje bezpośredniej korekty danych

Opiekun danych

Specjalista ds. jakości danych, ocenia ich jakość,
podejmuje środki zaradcze

6.2 Jakie zasoby zostaną przeznaczone na cele zarządzania danymi i zagwarantowanie przestrzegania zasad FAIR?

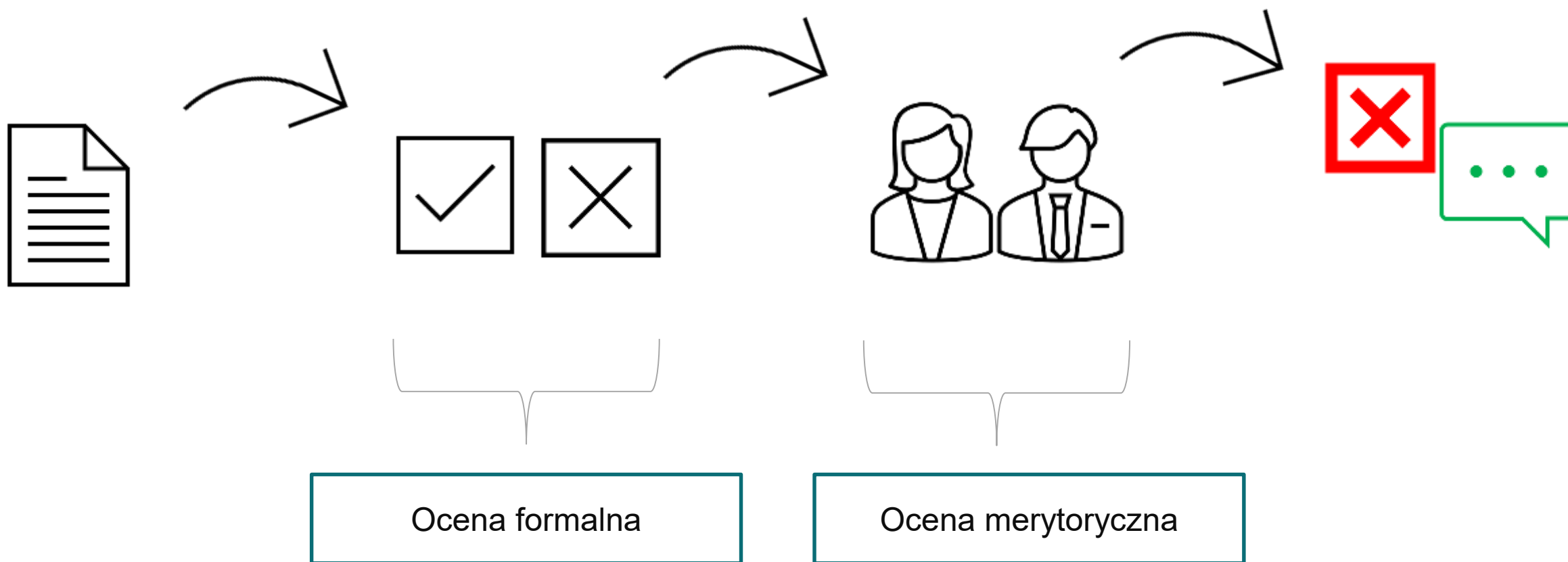
- **dodatkowe zasoby** do zarządzania danymi (osoby, czas, sprzęt lub oprogramowanie)
- **koszty** związane będą z zapewnieniem standardów FAIR w projekcie
- Sposób opłacenia kosztów

Ocena Planów Zarządzania Danymi w NCN

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

Kto ocenia DMP

Rozliczanie DMP

- DMP może zmieniać się w trakcie realizacji projektu (zalecane)
- Nie ma obowiązku informowania NCN o zmianach
- Raport końcowy – należy opisać stan faktyczny na koniec realizacji projektu
- Raport końcowy – należy podać zestawy udostępnionych danych + metadane - nawet gdy dane nie zostały (jeszcze) udostępnione
- Podlega ocenie Zespołów Ekspertów
- Gdy brak kompletnego planu, błędy – wezwania / sankcje

Najczęściej popełniane błędy

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

Błędy ogólne

- DMP w j. polskim (j. polski wymagany jedynie w Miniaturze)
- informacja, że dane będą opracowywane papierowo
- ignoruje się metadane
- brak indywidualnego DMP – schemat powielany przez naukowców z tej samej uczelni – tymczasem DMP jest zawsze oceniane w kontekście danego projektu badawczego

Błędy ogólne

- deklaracja że projekt nie generuje żadnych danych, ani nie wykorzystuje istniejących danych (a projekt przewiduje np. badania empiryczne, analizę tekstów)
- dane nie będą udostępniane – brak uzasadnienia
- pojawiają się ogólne stwierdzenia – brak precyzyjnych informacji (np. zostanie zastosowany najbardziej odpowiedni format dla tego rodzaju danych)
- link – prócz DOI

Pozyskiwanie/wykorzystywanie

- nie sprawdza czy są dostępne dane (na odpowiednich licencjach) dotyczących planowanych badań i na ile są one interoperacyjne ze stosowanymi metodami badawczymi – kładzie się nacisk na dane jakie zostaną wytworzone w projekcie
- w przypadku danych będących w posiadaniu strony trzeciej nie sprawdza się czy są na pewno otwarte
- brak informacji w jaki sposób będzie dokumentowane pochodzenie danych

Pozyskiwanie/wykorzystywanie

- brak informacji na temat formatu i rodzaju danych, ich objętości
- brak uzasadnienia: dlaczego dany format (zwłaszcza jeśli stosuje się format, który nie jest wykorzystywany szeroko w danej dziedzinie, lub nie jest formatem otwartym)
- nie daje się pierwszeństwa standardowym otwartym formatom
- stosuje się formaty, które mogą wymagać dodatkowych wtyczek

Pozyskiwanie/wykorzystywanie

- w DMP nie są uwzględnione wszystkie rodzaje danych i formatów planowanych we wniosku (np. we wniosku – w opisie szczegółowym projektu są planowane analizy filmów, a wśród rodzaju danych ich nie ma)
- brak informacji, w jaki sposób zostanie zapewniona wysoka jakość danych (np. podczas digitalizowania manuskryptów, czy podczas transkrypcji wywiadów wykonywanej przez kilka osób)

Dokumentacja i jakość

- brak informacji o zakresie/standardzie metadanych, jaki zostanie zastosowany
- brak informacji w jaki sposób dane będą organizowane (foldery i subfoldery, nazwy plików, wersje)
- brak informacji w jakim miejscu znajdzie się opis dokumentacji danych, by był czytelny
- dane nie są wyszukiwalne / odczytywalne maszynowo

- brak informacji na temat w jaki sposób dane zostaną zabezpieczone przed nieuprawnioną modyfikacją
- w jaki sposób będzie prowadzona kontrola jakości danych (np. czyszczenia danych) – tak aby mogły być udostępniane i wykorzystywane przez innych
- brak informacji o dodatkowej dokumentacji wskazującej na stosowaną metodologię – co umożliwi replikowalność badań (jak zebrano dane, procedury dot. analiz, definicje zmiennych, jednostki pomiaru, założenia)

Przechowywanie i kopie zapasowe

- brak informacji gdzie dane będą przechowywane
- dane nie są przechowywane zgodnie z zasadą 3-2-1
- brak informacji o kopiach zapasowych – czy będą tworzone – w jaki sposób – zwłaszcza jeśli dane są zbierane na laptopie w czasie wyjazdu badawczego
- przechowywanie kopii na CD i DVD

Wymogi prawne

- podawanie bardzo ogólnikowych informacji („będzie przestrzegane RODO”, „będą przestrzegane regulacje uczelniane”)
- brak informacji o tym jak będą (pseudo) anonimizowane dane (tam gdzie wywiady, ankiety)
- informacje nie są spójne z tymi podawanymi w „Kwestiach etycznych”

Udostępnianie i przechowywanie

- Brak deklaracji dotyczącej udostępniania danych lub wyjaśnienia dlaczego dane nie będą udostępniane (puste pola)
- Dane będą udostępniane w repozytoriach, które nie spełniają warunków otwartości zgodnie z zasadami FAIR
- Deklaracja, że dane będą udostępniane wyłącznie w formie publikacji
- Dane publikowane natychmiast po publikowaniu pracy bez ograniczeń (ale czy wszystkie?)
- Brak informacji na temat licencji jakie zostaną zastosowane (Creative Commons)

Zadania zw. z zarządzaniem danymi

- kierownik projektu jako jedyna osoba odpowiedzialna za wszystkie działania związane z zarządzaniem danymi
- brak informacji o tym czy będzie zaangażowany inny personel – np. kto będzie odpowiedzialny za zapewnienie jakości, za przechowywanie danych, za tworzenie kopii zapasowych, za archiwizowanie danych i ich udostępnianie
- brak informacji na temat kosztochłonności – czy opracowywanie, zapewnienie kontroli jakości, udostępnianie, przechowywanie generuje koszty? Czy działania te są bezkosztowe? Jeśli kosztowe – jak zostaną zapewnione środki? Z kosztów pośrednich projektu? Uczelnia? Z zewnątrz?

Dziękujemy
za uwagę

Dni
Narodowego
Centrum
Nauki

Michal.Olejnik@ncn.gov.pl
Angelika.Malek@ncn.gov.pl
Edyta.Galuszka@ncn.gov.pl

11-12 maja
Białystok

2022
Dni Narodowego
Centrum Nauki

